

Якаўлеў М. К., ст. выкладчык; Качаноўскі Д. М., студэнт

РАЗЛІК КАЭФІЦЫЕНТА ЮЛА — НІЛЬСЕНА ДРУКАРСКІХ ПАПЕРАЎ

The calculation of the Yule-Nielsen's printpaper factor on the basis of ISO 12647-2 (1996) requirements for optic density of triad colors. Factor and dot gain analytic dependences are found.

Узнаўленне тонавых і шматфарбавых арыгіналаў відамі друку, дзе фарбавы пласт на друкарскай форме мае ўсюды аднолькавую таўшчыню, грунтуецца на растраванні — працэсе пераўтварэння відарыса арыгінала ў растравы. Звычайна першым растравым відарысам з'яўляецца фотаформа або камплект колерападзеленых фотаформаў, негатываў або дыяпазітываў, г. зн. растраванне праводзяць у фотапрацэсе, а таксама шляхам электроннага або лічбавага растравання. З растравых фотаформаў вырабляюць растравыя друкарскія формы і далей растравыя друкарскія адбіткі. Таму растравае ўзнаўленне — тыповая паліграфічная тэхналогія, якая мае свае тэрэтычныя абрунтаванні.

Растравыя відарысы — фотаформы, друкарскія формы, адбіткі маюць растравую структуру. Аптычную шчыльнасць растравага відарыса называюць звычайна візуальнай шчыльнасцю. Сувязь паміж аптычнымі шчыльнасцямі падкладкі і растравай кропкі, якія ўтвараюць візуальную ілюзію тонавага відарыса, і візуальнай шчыльнасцю растравага відарыса падае формула Мурэя — Дэвіса. Яна звязвае візуальную шчыльнасць растравага відарыса з адноснай плошчай растравай кропкі і аптычнымі шчыльнасцямі растравай кропкі і падкладкі і для фотаформаў мае выгляд [1]

$$D^V = -\lg \left[S^{\Phi\Phi} \times 10^{-D_\Phi} + (1 - S^{\Phi\Phi}) \times 10^{-D_n} \right], \quad (1)$$

дзе D^V — візуальная шчыльнасць участка растравай фотаформы; $S^{\Phi\Phi}$ — адносная плошча растравай кропкі фотаформы ў долях адзінкі; D_Φ — аптычная шчыльнасць растравых кропак; D_n — аптычная шчыльнасць падкладкі.

З формулы Мурэя — Дэвіса відавочным чынам вызначаецца адносны памер растравай кропкі:

$$S^{\Phi\Phi} = \frac{10^{-D^V} - 10^{-D_n}}{10^{-D_\Phi} - 10^{-D_n}} \times 100, \%. \quad (2)$$

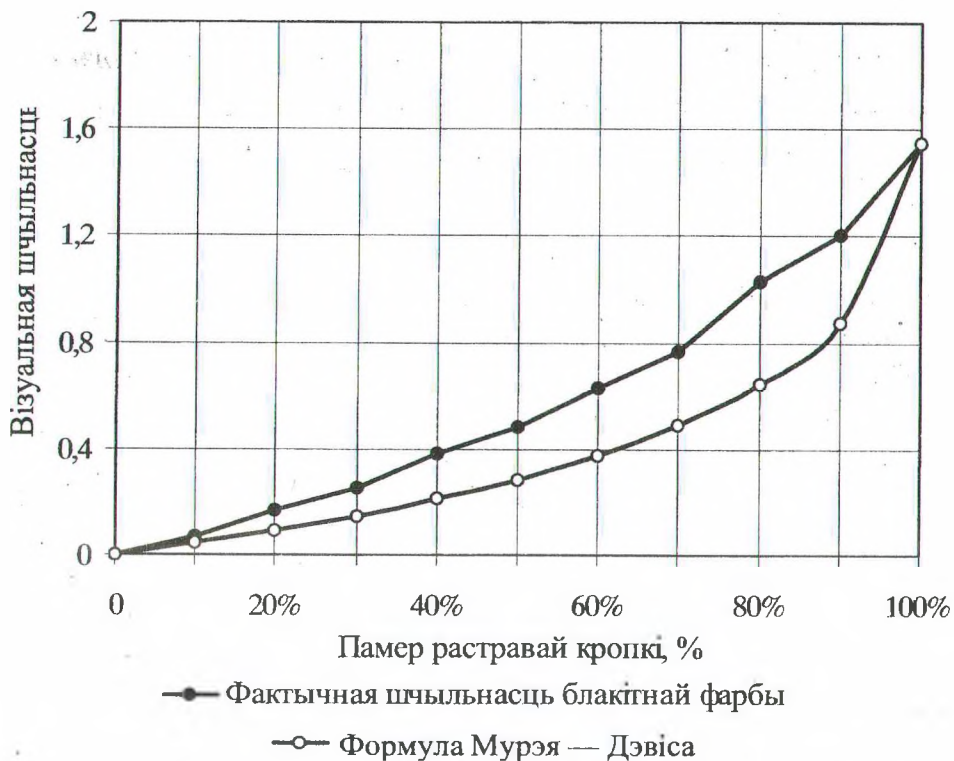
Формулы (1—2), запісаныя для фотаформаў, справядлівыя таксама для растравых друкарскіх формаў і адбіткаў.

Просты прыклад паказвае (рыс. 1), што формула Мурэя — Дэвіса, дзе $S^{\Phi\Phi}$ — памеры кропак фотаформы, а D_Φ і D_n — аптычныя шчыльнасці адпаведна фарбы і паперы, дае аптычныя шчыльнасці адбітка, велічыні якіх меншыя за фактычныя, вымераныя на дэнсіметры.

Юл і Нільсен прапанавалі ўвесці ў формулу Мурэя — Дэвіса (1) каэфіцыент N , які лікава ўлічвае павелічэнне візуальнай шчыльнасці растравага поля на адбітку, павялічваючы яго візуальную шчыльнасць да яе фактычнага значэння:

$$D^V = -N \lg \left[S^{\Phi\Phi} \times 10^{-\frac{D_\Phi}{N}} + (1 - S^{\Phi\Phi}) \times 10^{-\frac{D_n}{N}} \right], \quad (3)$$

дзе $S^{\Phi\Phi}$ — адносная плошча растравай кропкі фотаформы; D_Φ і D_n — аптычныя шчыльнасці адпаведна фарбы і паперы.

Рыс. 1. Візуальныя шчыльнасці растравых палёў

З улікам формулы Юла — Нільсена (3) адносна памер растравай кропкі на фотаформе задаецца выразам:

$$S^{\Phi\Phi}, \% = \frac{10 \frac{D^V}{N} - 10 \frac{D_n}{N}}{10 \frac{D_\Phi}{N} - 10 \frac{D_n}{N}} \times 100. \quad (4)$$

Выкарыстанне формулы Юла — Нільсена і формулы (4) у разліках магчымае толькі пасля вызначэння каэфіцыента N , які ўлічвае павелічэнне аптычнай шчыльнасці растравага поля на адбітку ў параўнанні з аптычнай шчыльнасцю, разлічанай па формуле Мурэя — Дэвіса. Гэтае павелічэнне адбываецца з механічных і аптычных прычынаў. Механічныя фактары павелічэння звязаны з ўжываннем пэўнай велічыні друкарскага ціску, дзякуючы якому фарба перадаецца на друкаваны матэрыял, у прыватнасці паперу. Аптычныя фактары абумоўлены аптычнымі эфектамі, якія ўзнікаюць пры пранікненні святла ў паперу: яго пэўная частка паглынаецца папяровым пластом, рассеяваецца, іншая частка — адбіваецца. Адбітае святло толькі часткова выходзіць вонка, пэўная яго частка паглынаецца фарбавым пластом растравых кропак (рыс. 2). Аднак з улічэннем аптычных фактараў павелічэння аптычнай шчыльнасці растравых палёў на адбітку ад механічных немагчыма [2], можна толькі ўлічыць вынік іх сумовага ўздзеяння, які фіксуецца значэннем каэфіцыента Юла — Нільсена N .

Вядомы адзіны спосаб вызначэння каэфіцыента Юла — Нільсена [3] шляхам яго падбору такім чынам, каб забяспечыць візуальнае сумяшчэнне крывой 2 з крывой 1 (рыс. 1) для трыядных фарбаў. Аднак такі шлях візуальнага падбору нельга прызнаць здавальняючым. Больш дасканалым ёсць наступны лікавы падыход, які дазваляе разлічыць значэнне каэфіцыента Юла — Нільсена за невялікую колькасць ітэрацый.

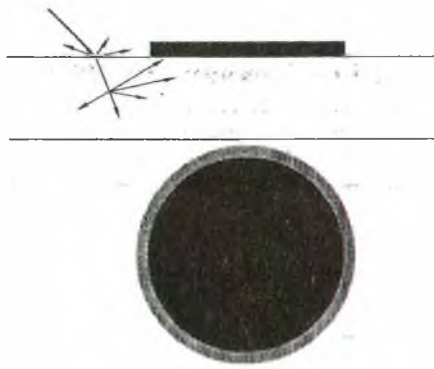

Рис. 2. Паглыннанне святла растравымі кропкамі

Пазначым D_i^j — візуальную шчыльнасць i -га поля адбітка 10-польнай растравай шкалы для j -й трыяднай (блакітнай, пурпуровай, жоўтай, чорнай) фарбы, $i = \overline{1, 10}$; $j = 1, 2, 3, 4$. Для таго каб крывыя, апісаныя формулай (3), праходзілі праз пункты крывых, апісаных формулай (1) (рис. 1), дастаткова патрабаваць выканання роўнасцяў

$$D_i^j = -N \lg \left[S_i^{\phi\phi} \times 10^{-\frac{D_\phi}{N}} + (1 - S_i^{\phi\phi}) \times 10^{-\frac{D_n}{N}} \right]. \quad (5)$$

Пасля вымярэння на адбітку значэнняў аптычных шчыльнасцяў D_ϕ і D_n лікавае рашэнне раўнанняў (5) дазваляе знайсці велічыню каэфіцыента Юла — Нільсена N . Можна, аднак, выкарыстаць іншы шлях.

Вядома, што ў стандартах, якія ўжываюцца ў друкарскіх працэсах, вызначаны велічыні аптычных шчыльнасцяў трыядных фарбаў і расціскання для 40%-ных і 80%-ных растравых палёў. Патрабаванні стандарта ISO 12647-2 (1996 г.) прыведзены ў табл. 1. Як бачна з табл. 1, патрабаванні да аптычных шчыльнасцяў і велічыняў расціскання растравай кропкі зафіксаваныя з допускамі. Для зручнасці прывядзём іх у форме інтэрвалаў (табл. 2).

Табліца 1

Аптычная шчыльнасць і расцісканне для 40%-ных і 80%-ных палёў

Тып паперы	Фарба	Аптычная шчыльнасць плашкі	Расцісканне для 40%-ных палёў, %	Расцісканне для 80%-ных палёў, %
Глянцавая мелаваная чыстацэлюлозная	Блакітная	1,55±0,10	16±4	12±3
	Пурпуровая	1,50±0,10	16±4	12±3
	Жоўтая	1,45±0,10	16±4	12±3
	Чорная	1,85±0,10	19±4	13±3
Глянцавая мелаваная	Блакітная	1,45±0,10	16±4	12±3
	Пурпуровая	1,40±0,10	16±4	12±3
	Жоўтая	1,25±0,10	16±4	12±3
	Чорная	1,875±0,10	19±4	13±3
Немелаваная	Блакітная	1,00±0,15	22±4	14±3
	Пурпуровая	0,95±0,15	22±4	14±3
	Жоўтая	0,95±0,15	22±4	14±3
	Чорная	1,825±0,15	25±4	14±3

Аптычная шчыльнасць і расцісканне для 40%-ных і 80%-ных палёў

Тып паперы	Фарба	Аптычная шчыльнасць плашкі	Расцісканне для 40%-ных палёў, %	Расцісканне для 80%-ных палёў, %
Глянцавая мелаваная чыстацэлюлозная	Блакітная	1,75–1,65	12–20	9–15
	Пурпуровая	1,40–1,60	12–20	9–15
	Жоўтая	1,35–1,55	12–20	9–15
	Чорная	1,75–1,95	15–23	10–16
Глянцавая мелаваная	Блакітная	1,35–1,55	12–20	9–15
	Пурпуровая	1,30–1,50	12–20	9–15
	Жоўтая	1,15–1,35	12–20	9–15
	Чорная	1,775–1,975	15–23	10–16
Немелаваная	Блакітная	0,85–1,15	18–26	11–17
	Пурпуровая	0,80–1,10	18–26	11–17
	Жоўтая	0,80–1,10	18–26	11–17
	Чорная	1,675–1,975	21–29	11–17

Цяпер для вызначэння каэфіцыента Юла — Нільсена паводле звестак табл. 2 неабходна на рашыць $4 \times 3 \times 2 \times 2 \times 2 = 72$ раўнанні, якія маюць наступны агульны выгляд:

$$D_{40}^j = -N \lg \left[0,4 \times 10^{-\frac{D_\phi}{N}} + 0,6 \right], \quad (6)$$

$$D_{80}^j = -N \lg \left[0,8 \times 10^{-\frac{D_\phi}{N}} + 0,2 \right]. \quad (7)$$

У формулах (6–7) сімваламі D_{40}^j і D_{80}^j пазначаны адпаведна аптычныя шчыльнасці 40%-ных і 80%-ных палёў трыядных фарбаў. Каб з раўнанняў (6–7) знайсці значэнні каэфіцыента Юла — Нільсена, трэба спачатку вылічыць значэнні велічыняў D_{40}^j і D_{80}^j . Каб знайсці гэтыя велічыні, запішам формулу Мурэя — Дэвіса для растравых адбіткаў

$$D^V = -\lg \left[S^{\text{adb}} \times 10^{-D_\phi} + (1 - S^{\text{adb}}) \times 10^{-D_n} \right], \quad (8)$$

дзе D^V — візуальная шчыльнасць участка растравага адбітка; S^{adb} — адносная плошча растравай кропкі адбітка ў долях адзінкі; D_ϕ — аптычная шчыльнасць плашкі; D_n — аптычная шчыльнасць паперы.

З формулы Мурэя — Дэвіса (8) можна знайсці адносны памер растравай кропкі на адбітку:

$$S^{\text{adb}} = \frac{10^{-D^V} - 10^{-D_n}}{10^{-D_\phi} - 10^{-D_n}} \times 100, \%, \quad (9)$$

або, вымяраючы аптычную шчыльнасць фарбы на адбітку адносна паперы ($D_n = 0$),

$$S^{\text{adb}} = \frac{10^{-D^V} - 1}{10^{-D_\phi} - 1} \times 100, \%. \quad (10)$$

Велічыні каэфіцыентаў Юла — Нільсена

Тып паперы	Фарба	Шчыльнасць плашкі	D_{40}^V	D_{80}^V	N для 40%-ных палёў	N для 80%-ных палёў
Глянцавая мелаваная чыстацэлюлозная	Блакітная	1,45–1,65	0,30–0,38	0,85–1,15	1,51–2,50	1,44–3,55
	Пурпуровая	1,40–1,60	0,31–0,38	0,84–1,13	1,60–2,63	1,56–3,74
	Жоўтая	1,35–1,55	0,30–0,38	0,82–1,11	1,55–2,80	1,69–4,00
	Чорная	1,75–1,95	0,34–0,42	0,94–1,29	1,68–2,51	1,53–5,82
Глянцавая мелаваная	Блакітная	1,35–1,55	0,30–0,38	0,82–1,11	1,55–2,80	2,65–3,99
	Пурпуровая	1,30–1,50	0,30–0,38	0,81–1,10	1,58–3,02	1,43–4,74
	Жоўтая	1,15–1,35	0,29–0,27	0,76–1,03	1,58–3,78	1,40–7,17
	Чорная	1,775–1,975	0,34–0,42	0,94–1,30	1,67–2,48	1,52–5,53
Немелаваная	Блакітная	0,85–1,15	0,30–0,41	0,66–1,01	1,99–7,04	1,25–6,89
	Пурпуровая	0,80–1,10	0,29–0,41	0,63–0,97	1,93–10,8	1,19–11,1
	Жоўтая	0,80–1,10	0,29–0,41	0,63–0,97	1,93–10,8	1,19–11,1
	Чорная	1,675–1,975	0,40–0,46	0,96–1,39	2,11–3,26	1,81–4,50

Для 40%-ных і 80%-ных растравых палёў на адбітку формула (10) прымае выгляд

$$40 + \Delta S = \frac{10^{-D^V} - 1}{10^{-D_{\Phi}} - 1} \times 100, \% ; \quad (11)$$

$$80 + \Delta S = \frac{10^{-D^V} - 1}{10^{-D_{\Phi}} - 1} \times 100, \% . \quad (12)$$

Патрабаваннямі стандарта ISO 12647-2 (1996 г.) значэнні ΔS , %, у раўнаннях (11—12) зададзеныя. Таму ў выніку рашэння раўнанняў (11—12) знойдзены велічыні D_{40}^J і D_{80}^J — візуальныя шчыльнасці 40%-ных і 80%-ных растравых палёў, пасля чаго выканана рашэнне раўнанняў (9—10). Вынікі рашэння раўнанняў (9—10) для розных тыпаў паперы прыведзены ў табл. 3.

Такім чынам, фіксацыя значэнняў аптычнай шчыльнасці фарбаў і расціскання растравай кропкі на адбітку дазваляе вызначыць значэнне каэфіцыента Юла — Нільсена.

Як вядома, павелічэнне адносных памераў растравых кропак на адбітку $S^{\text{адб}}$ у паўнаўнанні з іх памерамі $S^{\text{фФ}}$ на фотаформе называюць расцісканнем растравай кропкі

$$\Delta S = S^{\text{адб}} - S^{\text{фФ}}, \% . \quad (13)$$

Таблица 4

Расцісканне 40%-ных і 80%-ных палёў для блакітнай фарбы

N	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0
$\Delta S_{40\%}$	0	3	5	8	10	11	13	14	15	16	17	18	19	20	21	21	22	22	23	23	24
$\Delta S_{80\%}$	0	1	3	4	5	6	7	8	8	9	10	10	11	12	12	13	13	14	14	14	15

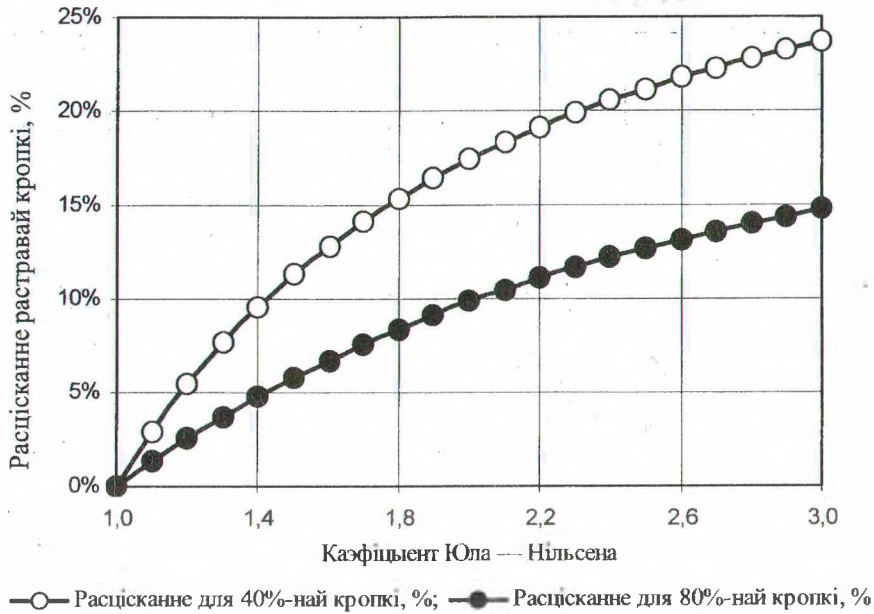

Рис. 3. Сувязь значэнняў каэфіцыентаў Юла — Нільсена і расщеплення

Відавочна, што велічыня расщеплення ΔS і каэфіцыент Юла — Нільсена N апісваюць адзін і той жа працэс, і таму звязаныя паміж сабой. Сапраўды, падставіўшы ў роўнасць (13) выразы для $S^{адб}$ і $S^{фф}$ з формулаў адпаведна (2) і (4) атрымаем

$$\Delta S = \left(\frac{10^{-D^V} - 10^{-D_n}}{10^{-D_\phi} - 10^{-D_n}} - \frac{10^{-\frac{D^V}{N}} - 10^{-\frac{D_n}{N}}}{10^{-\frac{D_\phi}{N}} - 10^{-\frac{D_n}{N}}} \right) \times 100, \% \quad (14)$$

Выраз (14) дае аналітычную залежнасць паказчыкаў ΔS і N . Задаўшы значэнні каэфіцыента Юла — Нільсена ў дыяпазоне $N=1,50—3,00$ праз 0,1 і фіксуючы значэнне аптычнай шчыльнасці плашкі, прыкладам $D_\phi=1,45$ для блакітнай фарбы, можна паводле формулы (14) атрымаць значэнні расщеплення для 40%-ных і 80%-ных растравых палёў, прыведзеныя ў табл. 4 (рыс. 3).

ЛІТАРАТУРА

1. Якаўлеў М. К., Залатар Я. А. Кантроль растравых фотаформаў // Труды БГТУ. Сер. IX. Издат. дело и полиграфия. — 2002. — Вып. 10. — С. 43—47.
2. Каныгин Н. И. Контроль качества воспроизведения растровых изображений на оттиске // Полиграфист&Издатель. 1998. — № 1. — С.118.
3. Зернов В. А. Фотографические процессы в репродукционной технике. — 1969.